

Διακόνισσες σε Ανατολική και Δυτική Εκκλησία με ειδική αναφορά στην Αγία Νόνα.

Στην εισήγησή μου το 2020που είχε θέμα τον Άγιο Νεκτάριο και τις Διακόνισσες τελείωνα με την πληροφορία ότι ετοιμάζεται η ταινία «ο άνθρωπος του Θεού», όπως είχε ανακοινωθεί στο διαδίκτυο. Πράγματι προβλήθηκε στη μεγάλη οθόνη η ζωή του Αγίου Νεκταρίου, αλλά για τις διακόνισσες που ο Άγιος χειροτόνησε στην Ιερά Μονή της Αίγινας δεν υπάρχει καμία σκηνή ή άλλη απλή αναφορά.

Σημειώνω το στοιχείο αυτό, διότι, ενώ η απήχηση της ταινίας ήταν μεγάλη στον κόσμο, χάθηκε μια ευκαιρία για να διαπαιδαγωγηθεί ο λαός μας στο θέμα των διακονισσών.

Είμαστε συνηθισμένοι την εκκλησία να βλέπουμε άνδρες στο άγιο Βήμα. Όταν όμως βρίσκεται κανείς σε κάποια Γυναικεία Μονή και βλέπει Μοναχές ή την Ηγουμένη να εισέρχονται στο Ιερό Βήμα για να διακονούν τότε κάπως παραξενεύεται. Με τον καιρό όμως συνηθίζει και αποδέχεται τη γυναικεία συμμετοχή. Δεν γίνεται όμως επίσημη τελετή για τη διακονία των γυναικών στην εκκλησία, όπως γινόταν με τις διακόνισσες. Χρειάζεται ο λαός μας αγωγή και διαπαιδαγώγηση για να επανέλθει ο θεσμός αυτός που είναι γνωστός ήδη από την αποστολική εποχή.

Ο τίτλος της Διακόνου είναι γνωστός ήδη από την αποστολική εποχή. Οι πληροφορίες για τη **Διάκονο Φοίβη** περιορίζονται μόνο στην Ρωμ. 16,1-2. Στο κεφάλαιο αυτό ασπάζεται ο απόστολος Παύλος τη **Τρύφαινα** και την **Τρυφώσα** που εκοπίασαν πολύ 16,12 όπως και την **Περσίδα**. Στο στίχο 16,6 ασπάζεται επίσης κάποια **Μαριάμ** που και αυτή κουράστηκε πολύ για «ημάς ή υμάς», όπως γράφουν με παραλλαγές διάφορα χειρόγραφα. Πάντως και η Α΄ προς Τιμόθεον επιστολή 3,1εξ. μαρτυρεί ότι οι διάκονοι άνδρες και γυναίκες ήταν στην υπηρεσία του επίσκοπου, όπως μαρτυρούν και οι Αποστολικές Διαταγές.

Τα συναξάρια επίσης διασώζουν ενδιαφέροντα στοιχεία για αυτή την εποχή των Αποστόλων στο βίο του αγίου Παγκρατίου που εορτάζεται στις 9 Ιουλίου.

Ο άγιος Παγκράτιος καταγόταν από την Αντιόχεια και χειροτονήθηκε από τον απόστολο Πέτρο αυτός επίσκοπος Ταυρομενίου μαζί με κάποιο Μάρκελλο επίσκοπο για τις Συρακούσες.

Στην πόλη του Ταυρομενίου, τη σημερινή Ταορμίνη που βρίσκεται ανάμεσα στην Κατάνη και τη Μεσσήνη έκανε πολλά θαύματα με τη δύναμη του Χριστού και πολλοί άφηναν τον παγανισμό και γινόταν χριστιανοί, όπως και ο διοικητής της, Βονιφάτιος.

Μια ιέρεια των ειδώλων που υπέφερε από λέπρα θεραπεύτηκε από τον άγιο επίσκοπο της πόλης. Αλλά επειδή ξεστόμιζε ύβρη προσβλήθηκε ξανά από την ασθένεια και μάλιστα βαρύτερα. Αλλά αμέσως μετανόησε, βαπτίσθηκε με το όνομα **Βενεδικτίνη** και χειροτονήθηκε διακόνισσα της Εκκλησίας.

Εκτός από την αποστολική εποχή υπάρχουν πολλές πληροφορίες για γυναίκες διακόνους στην Εκκλησία την εποχή του Αγίου Νεκταρίου Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως που διαδέχθηκε το Άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο. Η πιο γνωστή είναι η διακόνισσα Ολυμπιάδα.

Μια άλλη άγνωστη περίπτωση είναι η διακόνισσα **αγία Δομνίκη** που εορτάζεται στις 8 Ιανουαρίου. Αυτή καταγόταν από τη Ρώμη και ανατράφηκε στην οικογένειά της με μεγάλη ευσέβεια. Εγκατέλειψε όμως την οικογενειακή οικία και επιβιβάστηκε σε πλοίο για την Αλεξάνδρεια.

Η Θεία Πρόνοια την οδήγησε σε ένα πύργο όπου ζούσαν τέσσερις κόρες πιστές στα είδωλα. Προσποιήθηκε ότι και αυτή είναι αφοσιωμένη στη λατρεία των ειδώλων και έμεινε μαζί τους. Η αγία όμως δεν έχανε την ευκαιρία να τις κατηχεί στην οδό του Ευαγγελίου και μόλις νύχτωνε αποσυρόταν για να προσευχηθεί με δάκρυα.

Ύστερα από λίγο καιρό οι τέσσερις κόρες αποφάσισαν να αφήσουν τους ψεύτικους θεούς των ειδώλων και να ασπαστούν την πίστη στο Χριστό. Η Δομνίκη με μεγάλη χαρά άκουσε την επιθυμία τους και τις έπεισε να φύγουν κρυφά από τον πύργο όλες μαζί. Έφυγαν νύκτα όταν θαυματουργικά άνοιξε η πόρτα του πύργου και επιβιβάστηκαν σε ένα πλοίο για την Κωνσταντινούπολη.

Όταν μερικές μέρες αργότερα έφθασαν στο λιμάνι των Σοφιών της Κωνσταντινούπολης, ο Πατριάρχης Άγιος Νεκτάριος, ο οποίος είχε δει όραμα που τον ειδοποίησε για την άφιξή της, τις υποδέχθηκε μαζί με όλο τον κλήρο της Βασιλεύουσας. Η αγία Δομνίκη του διηγήθηκε τη ιστορία της, του παρουσίασε τις τέσσερις κόρες, οι οποίες βαπτίστηκαν όπου έλαβαν τα ονόματα Δωροθέα, Ευανθία, Νόννα και Τιμοθέα και όλες μαζί εγκαταστάθηκαν σε μία Μονή.

Η φήμη της ουράνιας πολιτείας της αγίας Δομνίκης και της σοφής διδασχής της δεν άργησε να διαδοθεί σε όλη την Πόλη. Πολλοί άρρωστοι προσερχόταν στην αγία και θεραπευόταν. Η φήμη της έφτασε και στα αυτιά του αυτοκράτορα Θεοδοσίου του Μεγάλου, ο οποίος ήλθε και την επισκέφθηκε μαζί με την αυτοκράτειρα και όλη την αυλή. Ύστερα από την επίσκεψη αυτή το πλήθος των πιστών συνεχώς μεγάλωνε γύρω από το μοναστήρι με αποτέλεσμα η αγία Δομνίκη και οι άλλες μοναχές να στερούνται τη γαλήνη και την ησυχία για την προσευχή.

Αποκάλυψε τότε ο Κύριος στην αγία έναν απόμερο τόπο που ήταν τόπος εκτελέσεων γι' αυτό όλοι τον απέφευγαν. Ζήτησε η αγία Δομνίκη

από τον Πατριάρχη να ιδρύσει εκεί Μονή αλλά εκείνος αρνιόταν κατηγορηματικά, ώσπου αντιλήφθηκε ότι ήταν θέλημα Θεού.

Με την άδεια του αυτοκράτορα κτίστηκε το ταχύτερο η Μονή και ναός αφιερωμένος στον προφήτη Ζαχαρία. Όταν τελείωσε το έργο ο άγιος Νεκτάριος πρότεινε να γίνουν τα εγκαίνια στις 26/1/388, αλλά η αγία επέμενε να γίνουν δύο ημέρες νωρίτερα. Ο Πατριάρχης υπάκουσε και μετά τα εγκαίνια χειροτόνησε τη Δομνίκη διακόνισσα και την τοποθέτησε ηγουμένη της αδελφότητας. Δύο μέρες αργότερα δικαιώθηκε η επιμονή της, διότι ξέσπασαν αιματηρές ταραχές στη Πόλη από οπαδούς του Αρείου.

Με τα θαύματα, τις ιάσεις και το προορατικό της χάρισμα η αγία Δομνίκη κατέστη αληθινός φάρος για τους πιστούς στην Βασιλεύουσα. Προείδε το θάνατο του αυτοκράτορα Θεοδοσίου και των δεινών που θα ακολουθούσαν. Προείδε και το θάνατό της και ανέπεμψε θερμή προσευχή στον Κύριο να σκεπάζει τη Μονή και την Πόλη.

Μόλις παρέδωσε την ψυχή της σεισμός συγκλόνησε την πόλη και όταν βγήκαν έντρομες οι μοναχές είδαν πλήθος αναρίθμητων μοναχών λαμπροφορεμένων να συνοδεύουν τη Δομνίκη που ήταν στολισμένη σαν νύφη. Αργότερα πολλά θαύματα επιτελέστηκαν στον τάφο της αγίας. Και όταν η μονή απειλήθηκε από πυρκαγιά είδαν να παρουσιάζεται η αγία Δομνίκη και ο προφήτης Ζαχαρίας και να απωθούν τις φλόγες μακριά από το ναό.

Η αγία **Δομνίκη** είναι μια άγνωστη διακόνισσα της εποχής του αγίου Νεκταρίου αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Για τις γνωστές διακόνισσες, όπως την **Ολυμπιάδα** και τις συνεργάτιδες της δεν υπάρχει χρόνος για θα αναφερθώ, ούτε στη **Σαβινιανή** που από την Αντιόχεια έφτασε στο Κουκουσό της Αρμενίας για να διακονήσει τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο στην εξορία του, (βλ. Ιωάννη Χρυσοστόμου Επιστολή προς Ολυμπιάδα 6,4 ΕΠΕ 37,363).

Μια άλλη ομάδα γυναικών στην Εκκλησία ήταν οι **σύζυγοι των επισκόπων** οι οποίες πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους στο ναό γι' αυτό και είχαν τιμητική θέση στο ιερό βήμα μαζί με τις διακόνισσες. Σε αυτή την κατηγορία πρέπει να εντάσσεται η αγία **Νόννα**, μητέρα του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, που σήκωσε μόχθους και πόνους δίπλα στο σύζυγό της, Γρηγόριο (Για την Αγ. Νόννα οι πηγές μου είναι: *Έλληνες Πατέρες της Εκκλησίας*, ΕΠΕ, Γρηγορίου Θεολόγου, άπαντα τα έργα, τομ. 11^{ος} Εισαγωγή, Κείμενο, μετάφραση από Ιγνάτιο Σάκαλη, φιλόλογο, και Αγίου Γρηγορίου Θεολόγου, *Επιτάφια Επιγράμματα για τη μητέρα του*, Νο ζστ'-ρ' 66-100, ΕΠΕ 11, σελ. 215-241).

Η οικογένεια τους διέμενε στην Αριανζό, ένα χωριό δίπλα στη μικρή πόλη Ναζιανζό της Καππαδοκίας, όπου κατείχε πολλά κτήματα. Η Νόννα, η μητέρα τους ήταν σεμνή και ευσεβής χριστιανή, ενώ ο πατέρας

τους ανήκε στο σύστημα των Υψισταρίων που ήταν κράμα Ιουδαϊκών και Εθνικών θρησκευτικών στοιχείων διότι η λατρεία του ενός Θεού συνδυαζόταν με τη λατρεία της φωτιάς. Η Νόννα με την καθημερινή της παρότρυνση κατόρθωσε να τον πείσει να γίνει χριστιανός. Τόση μεγάλη σημασία δόθηκε στη βάπτισή του, ώστε αυτή έγινε από τους επισκόπους της περιοχής που πήγαιναν για την Α΄ Οικουμενική σύνοδο. Τότε του δόθηκε το όνομα Γρηγόριος και μετά από λίγο καιρό έγινε επίσκοπος.

Οι δύο γονείς ήταν προχωρημένης ηλικίας ήδη το 325 και δεν είχαν αποκτήσει παιδιά, γι' αυτό και ο Γρηγόριος τους παρομοιάζει με τον Αβραάμ και τη Σάρρα. Μετά από πολλά δάκρυα και προσευχές της Νόννας απέκτησαν τρία παιδιά κατά σειρά, τη Γοργονία, τον Γρηγόριο και τον Καισάριο. Ο πατέρας Γρηγόριος πέθανε το 374 σε ηλικία εκατό ετών και μετά από λίγους μήνες τον ακολούθησε και η Νόννα. Δηλαδή η βάπτισή του πατέρα Γρηγορίου έλαβε χώρα, όταν αυτός ήταν περίπου πενήντα ετών και η Νόννα έγινε μητέρα σε αρκετά μεγάλη ηλικία.

Λεπτομέρειες για τον χαρακτήρα, τη ζωή και το θάνατο της Αγίας Νόννας υπάρχουν στα λεγόμενα **επιγράμματα** που συνέταξε ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος ως κατακλείδα του ποιητικού του έργου που τα αφιερώνει σε τέσσερα αγαπητά του πρόσωπα. Υπάρχουν και τα επιτάφιά του που αφορούν είκοσι εννιά επώνυμα πρόσωπα. Στη μητέρα του Νόννα, ως αγαπητότερο πρόσωπο, αφιερώνει τριάντα πέντε επιγράμματα (66-100), στα οποία περιγράφει τη ζωή και το θάνατό της.

Σημειώνει χαρακτηριστικά ότι **τίμησε τη μητέρα του** με τόσα πολλά επιγράμματα, διότι το μητρικό της αίμα που έτρεχε στα παιδιά της πιο πολύ το ένοιωθε ο ίδιος, που τον έθρεψε με το γάλα της. (71). Την παρομοιάζει με τη σοφή Σάρρα που τιμούσε τον άνδρα της, αλλά και αυτή έκανε κάτι σημαντικότερο. Διότι πρώτα τον έκανε χριστιανό τον καλό της σύζυγο που ήταν μακριά από το φως και έπειτα άξιο ιερέα του Θεού (68). Έγινε σάρκα ιερέα, όπως σημειώνει (91), και ήταν σύντροφός του στο γάμο και στη γνώση (74), μητέρα έξοχων παιδιών. Την συγκρίνει συχνά με την Άννα, τη μητέρα του Σαμουήλ, που με το τάξιμο γέννησε τον αγαπητό της γιό και έπειτα τον παρέδωσε στον ναό, ως άξιο υπηρέτη του Θεού(68). Αυτή αποτελεί στήριγμα των γυναικών και ξεχωρίζει μαζί με τις άγιες γυναίκες, τη Σωζάννα, τη Μαριάμ και τις δύο Άννες (69).

Όμορφες σκηνές από τη ζωή του και τη σχέση του με τη μητέρα του, Νόννα, περιγράφει ο άγιος Γρηγόριος που εναλλάσσονται έντονα και χρωματίζονται από πολλά συναισθήματα και αναμνήσεις. Γράφει στο επίγραμμα ΟΑ΄(71) *«φωνάζοντας το Γρηγόριο στ' ανθισμένα περιβόλια, μας συνάντησες μητέρα μου, να ερχόμαστε από τα ξένα, απλώνοντας τα χέρια σου στ' αγαπημένα σου παιδιά, το Γρηγόριο φωνάζοντας...»*. Μια σκηνή που θα συνέβαινε πολλές φορές, όταν επέστρεφε ο Γρηγόριος συχνά μαζί με τον αδελφό του Καισάριο από τις σπουδές του στην

Καيسάρεια της Παλαιστίνης ή στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Και εκείνο το ταξίδι επιστροφής από την Αλεξάνδρεια με πλοίο μέσα στη θαλασσοταραχή πόσο σημαντικό ήταν για τη ζωή του Γρηγορίου! Εκεί μέσα στο μεγάλο κίνδυνο της τρικυμίας αφιέρωσε τη ζωή του στο Θεό, όπως ευχόταν και επιθυμούσε η μητέρα του, Νόννα. Γι' αυτό γράφει με ποιητική μορφή στη βιογραφία του, «περί του εαυτού βίον» 195-199.

«Δύο φορές εσύ θα με δεχτείς, κτήμα πολύτιμο,

Της γης και του πελάγου δώρο, εξ'αγνισμένον

Από την ευχή της μάνας μου, και τους μεγάλους φόβους.

Για σε θα ζήσω, το διπλό αν ξεφύγω κίνδυνο.

Θα ζημιωθείς έναν πιστό σου, αν με εγκαταλείψεις». ΕΠΕ10,71.

Η μητέρα του ξεχωρίζει ανάμεσα σε όλες τις άλλες γυναίκες.

Τονίζει στο επίγραμμα ΟΓ(73): *Άλλη φημίζεται για τους κόπους της μέσα στο σπίτι, άλλη για την ομορφιά αλλά και τη φρονιμάδα της, άλλη για έργα ευσέβειας ή για ασθένειες στο σώμα, ή για δάκρυα, για προσευχή, για περίθαλψη φτωχών. Μα η Νόννα καλοτυγχίζεται για όλα.*

Θέλει όμως να κρατήσει στη σιωπή για οτιδήποτε συνέβαινε στο σπίτι τους. Όλα τα άλλα ήταν φανερά στον κόσμο. Σήκωνε το πένθος των συνανθρώπων της σαν να ήταν δικός της πόνος,(66). Στήριζε τις χήρες και τα ορφανά,67. Κάθε τόπος σφραγιζόταν από τα δάκρυα που έχυνε. Κάθε πόνο και χαρά που σήκωνε τον έφερνε πάντα στο ναό. Αυτός είναι ο μάρτυρας των πόνων της. Μόνο εκεί μπροστά στο Σταυρό του Χριστού στέρευαν τα δάκρυά της. Εκεί κάθε Κυριακή και Γιορτή ήταν το στήριγμά της. Εκεί μετάφερε τον πόνο που σήκωνε καθημερινά.(66).

Πολλές νύκτες περνούσε ξάγρυπνη μέσα στο ναό με στεναγμούς και τα δάκρυά της να καταβρέχουν το δάπεδο (75). Τα μέλη της ήταν πολύ βασανισμένα από τους κόπους (77), από τις ασθένειες και τα γηρατειά, αλλά έμενε όρθια και αλώβητη (93).

Ο ίδιος ο Γρηγόριος ήταν το στήριγμα στα γεράματα των γονέων του. Στον απολογητικό περί της φυγής εις τον Πόντον λόγο του Β,103 πληροφορεί ο άγιος Γρηγόριος ότι ένας λόγος που επέστρεψε από τον Πόντο περί το 361 ήταν και η φροντίδα και το καθήκον που είχε προς τους γονείς του. «...το γήρας δηλαδή και η ασθένεια των σεβαστών γονέων μου οι οποίοι υπέφεραν και γέρασαν περισσότερο εξ' αιτίας μου παρά εξ' αιτίας του χρόνου, ο Αβραάμ, αυτός εδώ ο πατριάρχης, η πολύτιμος δι' εμέ κεφαλή την οποίαν συναριθμώ μετά των αγγέλων, και η Σάρρα η οποία με έχει γεννήσει και πνευματικά εις την διδασκαλία της πίστεως...». Αυτός τους φρόντιζε μέχρι το τέλος της ζωής του όπως δηλώνει στο επίγραμμα 72.

«Παιδί μου από το γάλα μου αναστημένο, ιερό βλαστάρι, πόσο ποθώντας σε φεύγω, Γρηγόριε, στη ζωή την ουράνια. Αμέτρητοι οι κόποι σου, τα γηρατειά εμένα και του πατέρα σου φροντίζοντας, κι είναι

γραμμένοι στη μεγάλη βίβλο του Χριστού. Αγαπητέ, ακολούθησε τους γονείς σου κι αμέσως θα σε δεχτούμε στα δικά μας φώτα ολόχαροι».

Μπορεί να αμφισβητεί κανείς **τις αρετές της Νόννας**, αλλά δεν επιτρέπεται να αμφισβητεί τα μέτρα της προσευχής της. Η απόδειξη είναι ότι το τέλος της ζωής της ήρθε ενώ προσευχόταν (77). Έτσι αποδείχθηκε ότι από τους πολλούς της κόπους ο μισθός της στο τέλος ήταν ανώτερος. (100,25) Δηλαδή **ο τρόπος που πέθανε**.

Πώς πέθανε ή πώς ήρθε το περιλόγητο τέλος της μάνας μου, ρωτάει στο επίγραμμα οθ' (79) ο Γρηγόριος. Και απαντάει πάλι ο ίδιος : *Ενώ προσευχόταν, η ψυχή της πέταξε ψηλά.*

Εδώ κάποτε, ενώ προσευχόταν, άφησε το σώμα της Νόννας η ψυχή. Από δω πέταξε ψηλά αφήνοντας το σώμα. (80) Προσευχόταν, να το παράδοξο, όταν μέσα στο ναό έφυγε από τη ζωή. (88,10)

Αυτό το σώμα της Νόννας με τα άγια μέλη που έμενε αλύγιστο από τους **κόπους και τα γηρατειά**, αυτό λύγισε μέσα στο ναό καθώς προσευχόταν(77).

Πώς παρέλυσαν τα τίμια γόνατα της Νόννας; Πώς έκλεισαν τα χείλη της κι έπαψαν τα μάτια της να κλαίνε; ...ο τόπος έμεινε βουβός από το αγνό περπάτημά της. Οι ιερείς δε θ' απλώσουν πια δειλό το χέρι τους στο κεφάλι της. Τι θα κάνετε, χήρες κι ορφανά; Οι κοπέλες κι οι στεφανωμένες κόψετε τα μαλλιά σας. Αυτά ήταν η χαρά της και τα έριξε όλα με δύναμη κάτω, όταν μέσα στην Εκκλησία άφησε το γέρικο κορμί της (67).

Σε αυτό το επίγραμμα δίνει ο άγιος Γρηγόριος μια άλλη εικόνα της μητέρας του που χαιρόταν για **τα μαλλιά της**, όπως όλες οι γυναίκες τα έχουν για στολίδι. Αλλά με το θάνατο τα άφησε να πέσουν όλα αυτά στο ναό. Και καλεί τις κοπέλες και τις παντρεμένες γυναίκες να κόψουν και αυτές τα μαλλιά τους ως ένδειξη πένθους, όπως συνηθιζόταν την αρχαία εποχή. Όπως ο Αχιλλέας, ως ένδειξη πένθους για το θάνατο του φίλου του, Πάτροκλου, έκοψε τα μαλλιά του και τα έβαλε στα χέρια του νεκρού για να καούν μαζί του.

Ο άγιος Γρηγόριος ως λόγιος της εποχής του δε διστάζει να παίρνει εικόνες και από **τη ζωή των φιλοσόφων, των ημίθεων** αλλά και μορφών της Παλαιάς Διαθήκης για να κάνει συγκρίσεις ή με ρητορικές υπερβολές για να εκφράσει τις σκέψεις του για τον θαυμαστό θάνατο της μητέρας του.

Θυμάται την ιστορία του Εμπεδοκλή που πάνω στη μάταιη έπαρσή του ότι δήθεν ξεπέρασε τη ζωή των θνητών επιδιώκοντας τη δόξα πήδησε στον κρατήρα της Αίτνας. Δυστυχώς όμως η Αίτνα έδειξε πόσο θνητός ήταν ξεβράζοντας μόνο τα σανδάλια του (69) & *Ποίημα στον Νεμέσιο, Ζ' 281-284. Τελείωσαν επίσης τα ψέματα με τους μύθους των ημίθεων του Ηρακλή, του Εμπεδοκλή, του Τροφώνιου και του αλαζόνα Αρισταίου,* γράφει ο άγιος Γρηγόριος. *Τα παραμύθια τέλος είναι όλοι θνητοί*

άνθρωποι και όχι μακάριοι θεοί, δούλοι των παθών τους. (70) 286-290. Η Νόννα όμως κόβοντας το δρόμο της ζωής της, με το Χριστό μέσα της, όρμισε στο ουράνιο άρμα όπως ποθούσε αποθέτοντας το σώμα της στο ναό τρισευτυχισμένη. Και ξεχωρίζει ανάμεσα στις άγιες γυναίκες. 69-70

Το άρμα αυτό δεν είναι του Παρμενίδη αλλά μάλλον είναι του προφήτη Ηλία, διότι σε δύο επιγράμματα παρουσιάζει τη μητέρα του να φεύγει μαζί του στον ουρανό αποδίδοντας σε αυτή τη μεγάλη τιμή που της αρμόζει. Στο 100,1-2 γράφει «*με άρμα πύρινο ο Ηλίας ανέβηκε στον ουρανό, τη Νόννα την υποδέχτηκε το μεγάλο Πνεύμα ενώ προσευχόταν*». Και στο 92 σημειώνει : *η πίστη μετέφερε στον ουρανό τον Ενώχ και τον Ηλία. Πρώτη από τις γυναίκες τη μητέρα. Το γνωρίζει η τράπεζα απ' όπου μαζί με τις αναίμακτες προσφορές της πέταξε και το σώμα της, ενώ ακόμα προσευχόταν , Νόννα αγαπημένη.*

Κι άλλες δύο μορφές ανασύρει από **την Π. Διαθήκη** δίπλα στις οποίες θέτει και τη μητέρα του. (94)

Τον γυιό του έδωσε ο Αβραάμ θυσία στο θεό και την κόρη του ο ξακουστός Ιεφθάε, κι οι δυό θυσία μεγάλη. Εσύ, μάνα μου, πρόσφερες την αγνή ζωή σου και της ψυχής σου την προσευχή, σφάγιο δεκτό, τελευταίο. Με μεγάλο λυρισμό θέτει ο Γρηγόριος τον εαυτό του στη θέση του Ισαάκ, μαζί με τους γονείς του που τους παρομοιάζει ως συνήθως με τον Αβραάμ. Γράφει στο επίγραμμα 90:

«Σάρρα αγαπημένη, πώς άφησες τον Ισαάκ σου ποθώντας να βρεθείς το γρηγορότερο στους κόρφους του Αβραάμ, του θεικού Γρηγορίου Νόννα; Μεγάλο θαύμα αλήθεια! Ακόμα κι ο θάνατός σου να μη γίνει έξω απ' το ναό και το βωμό. Μάρτυρες συγχωρέστε με, μόλις τολμώ να πω: δεν ήταν κατώτερή σας η Νόννα η φίλη στον κρυφό και φανερό πόλεμο, γι' αυτό έλαχε τέτοιο τέλος της ζωής της πετυχαίνοντας κοινό τέλος της προσευχής και της ζωής της.

Τα περισσότερα επιγράμματα για την Αγία Νόννα επιβεβαιώνουν το θαυμαστό τέλος της, **ότι πέθανε ενώ προσευχόταν μέσα στο ναό**. Εκεί στο ναό δέχτηκε την απόφαση του θανάτου (75), ως αγνή θυσία και τελευταία προσφορά από καθαρή καρδιά (82). Ποθούσε μέσα σε προσευχές να τελειώσει τη ζωή αυτή, τέλος αγνότερο από κάθε θυσία (83). Όλη η ζωή της ήταν μια προσφορά στο Θεό και τελευταία ήταν η ψυχή της. Γράφει στο 84 επίγραμμα.

Νόννα αγία, τη ζωή σου όλη φέρνοντας την ψηλά στο Θεό τελευταία την ψυχή σου πρόσφερες θυσία καθαρή. Εδώ άφησες τη ζωή σου, ενώ προσευχόσουν. Η αγία Τράπεζα μητέρα μου έδωσε δόξα στο θάνατό σου. Της Τράπεζας αυτής λαμπρός θεράπωντας ήταν ο πατέρας μου κι η μάνα μου κοντά του τη ζωή της τελείωσε ενώ προσευχόταν.

Αυτή η λεπτομέρεια ότι η αγία Νόννα **πέθανε στην αγία Τράπεζα** που έμεινε άδεια από τον μόχθο που πρόσφεραν εκεί τα χέρια της (67)

είναι μια σημαντική μαρτυρία. Και μάλιστα ότι κοντά στο πατέρα Γρηγόριο τελείωσε που ήταν θεράποντας λαμπρός αυτής της Τράπεζας.

Βέβαια η Νόννα πέθανε σε μεγάλη ηλικία λίγους μήνες μετά το θάνατο του συζύγου της, αλλά αυτό δε φαίνεται να σβήνει τις αναμνήσεις του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου ότι και αυτή μοχθούσε στην αγία Τράπεζα με κόπους, προσφορές, προσευχές και αγρυπνίες γι' αυτό και σημειώνει ότι ποτέ δεν είδε τις πλάτες της η Τράπεζα της θυσίας (66). Οι περιγραφές ότι με το ένα χέρι της κρατούσε την Τράπεζα και με το άλλο προσκυνούσε, (89) ή ότι αγγίζοντας με τα χέρια της τα ιερά σανίδια ήθελε να μείνει εκεί για πολύ προσφέροντας λατρεία και νεκρή ακόμη (88), δε φαίνεται να είναι απλά λυρικές εκφράσεις, αλλά παραστάσεις οπτικές από το θάνατο της αγίας αυτής γυναίκας. Ήταν η πραγματικότητα. Ήταν ένα θαύμα αυτό.

Και το εμπιστεύεται στις επόμενες γενεές, ότι καθώς προσευχόταν η Νόννα «έπεσε νεκρή κοντά στην αγία Τράπεζα. Γράψτε, ευσεβείς, το θαύμα τούτο γι' αυτούς που θα έρθουνε», γράφει στο επίγραμμα 87.

Υπάρχουν και δύο επιγράμματα που συγκρίνουν την αγία Νόννα με τους Μάρτυρες: «Μάρτυρες υποδεχθείτε το λαμπρό σφάγιο, την πολύμοχθη σάρκα, που βάδισε στα χνάρια των αιμάτων σας, στα δικά σας αχνάρια, αφού εκείνου που τις ψυχές θανατώνει νίκησε τη μεγάλη δύναμη με τους αδιάκοπους μόχθους της» (76). Την περιγράφουν ως λαμπρό (76) ή ως αγνό σφάγιο (69) στην αγία Τράπεζα, από όπου υψώθηκε στον ουρανό, ως τελευταία προσφορά.(86)

Οι στίχοι στο επίγραμμα 100,7-12 αφήνουν υπόνοια ότι η αγία Τράπεζα δίπλα στην οποία έπεσε νεκρή μετά από τόσα δάκρυα, κόπους και προσφορές έγινε και ο τάφος της δίπλα στα οστά των Μαρτύρων. Ίσως υπαινίσσεται ότι τοποθετήθηκαν εκεί αργότερα τα οστά της.

Στον στίχο 100,7-9 γράφει : *Η Τράπεζα αυτή ας είναι μάρτυρας, απ' όπου ξάφνου υψώθηκε χωρίς πνοή. Είμαι ο τάφος της γνωστικής Νόννας, που στις πύλες έφθασε του ουρανού πριν φύγει από τη ζωή.*

Και στο 100,17-18 : *Επιτύμβιο για τον ολόγλυκο θάνατό σου, Νόννα, η Τράπεζα αυτή, που δίπλα της ελευθερώθηκες, ενώ για στερνή φορά προσευχόσουν.*

«των θνητών γενιά, κλάψτε τους θνητούς, μα αν κάποιος έτσι όπως η Νόννα πέθανε, ενώ προσευχόταν, δεν τον κλαίω» 100,11-12.

«Προπέμψτε όλοι από το ναό τη θεική Νόννα».

«Προπέμψτε τη μεγάλη γερόντισσα που ανεβαίνει ψηλά».

Αυτά τα τιμητικά λόγια συνέταξε ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος για τη μητέρα του, τα οποία προσπάθησα να παρουσιάσω με πολύ φτωχικό τρόπο. Μεγάλη η τιμή στη Νόννα και σπάνια για τις γυναίκες στην Εκκλησία. Ήταν μητέρα Πατριάρχη και σύζυγος έγγαμου επισκόπου που τιμήθηκε και από το Θεό με τέτοιο θαυμαστό τέλος.

Πηγές: Νέος *Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας* υπό ιερομονάχου Μακαρίου Σιμωνοπετρίτη, Διασκευή εκ του Γαλλικού, Εκδόσεις Ίνδικτος 2006-2008 (Ιανουαρίου και Ιουλίου).